

Hvordan jobbe utforskende med litteratur i språkfagene?

Tanker, erfaringer, refleksjoner
rundt arbeid med autentiske
tekster i engelsk og fremmedspråk

Av Anne Marie Bakke
(Mrs Bakke/Señora Bakke/Madame Bakke)

Oversikt over utforskende arbeid med litteratur:

1. Utforsking av begrepet interkulturell kompetanse. Hvilke praktiske implikasjoner har teorien om interkulturell kompetanse for arbeid med litterære tekster?
 2. Utforske tabuer «The Custom» (novelle av Charlie Patsauq) og utforske «å bli gammel»
 3. Fiksjon for å utforske følelser, og den virkelige verden. Eksempler fra arbeid «Asylum» av Javier de Isusi (grafisk roman spansk)
1. Spørsmål i grupper
 2. Spørsmål i grupper
 3. Spørsmål i grupper

Oppvarmingsspørsmål (snakk sammen to og to eller i grupper på 3-4 sammen)

Hva var det beste med lunsjen du nettopp spiste og hvem snakket du med?

Var det noe du savnet i lunsjen, eller noen du ville ha snakket med som du ikke fikk tid til å treffe?

Hva var den viktigste grunnen til at du kom hit på kurs i dag?

Hvilken bok holder du på å lese akkurat nå? Eller hva var den siste boken du leste?

1 Utforsking av begrepet «interkulturell kompetanse»

Hva betyr interkulturell kompetanse egentlig? Hvordan forstå dette på en praktisk måte i møte med litterære tekster med elevene i klasserommet?

Definisjon

- ▶ «evnen til å forholde seg konstruktivt til mennesker som har andre **tenkemåter** og/eller **kommunikasjonsmønstre** enn en selv» (Dypedahl 2020, Fremmedspråksdidaktikk, Høgskolen i Østfold)
- ▶ **Kultursyn** som ligger til grunn: «all cultures are internally heterogeneous, contested, dynamic and constantly evolving» (Council of Europe)
- ▶ **Kultur på ulike nivå:**
- ▶ «Groups of any size can have their own culture: nations, ethnic groups, religious groups, cities, neighbourhoods, work organizations, occupational groups, sexual orientation groups, disability groups, generational groups and families» (Council of Europe)

Ordet interkulturell kompetanse

Prefiks «inter»...internasjonal

- ▶ Flere...
- ▶ Internasjonal- det som har med flere land å gjøre, som internasjonal organisasjon
- ▶ Interkulturell- noe som har med flere kulturer å gjøre?
- ▶ Hva er det nå vi skal lære om andre kulturer som vi ikke har lært før?

Prefiks «inter»... interaksjon

- ▶ To eller flere som snakker med **hverandre**, er **i dialog**
- ▶ «Samhandling, interaksjon, er en betegnelse på samspill eller vekselvirkning mellom to eller flere aktører som er i aktivitet med hverandre.» (SNL 2022)
- ▶ «**snakke MED**» **en annen kultur**, ikke bare «snakke OM»
- ▶ «selvet» vs «de andre»
- ▶ «eleven skal forstå sin egen og andres identitet i en flerspråklig og flerkulturell sammenheng» (kjerneelement engelsk Udir)

FØR: kunnskap OM kultur og samfunnsforhold...

Americans drink coffee

shutterstock.com • 1039881157

The British drink tea

NÅ: VI ER I DIALOG MED KULTURER: We all have a (warm) drink when we meet! We are universal humans :D

We all meet and drink
something

Our cups and the content of our
cups may vary, we have different
tastes and preferences, but we all
drink something when we get

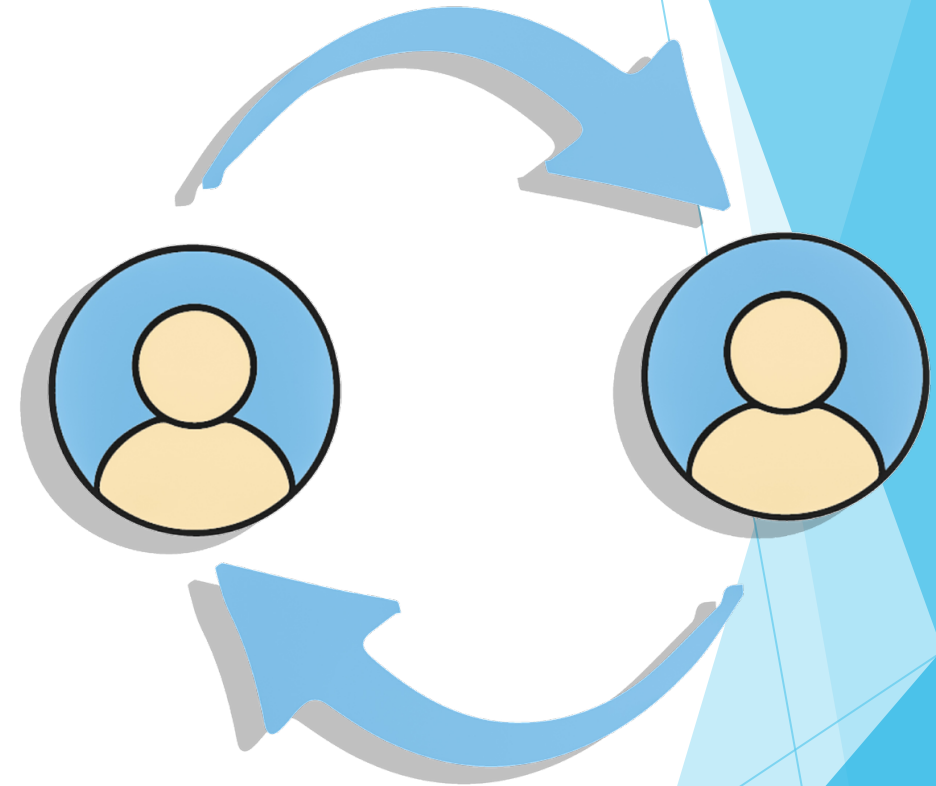
perhaps we are all immigrants
trading one home for another
first we leave the womb for air
then the suburbs for the filthy city
in search of a better life
some of us just happen to leave entire countries

- rupi kaur

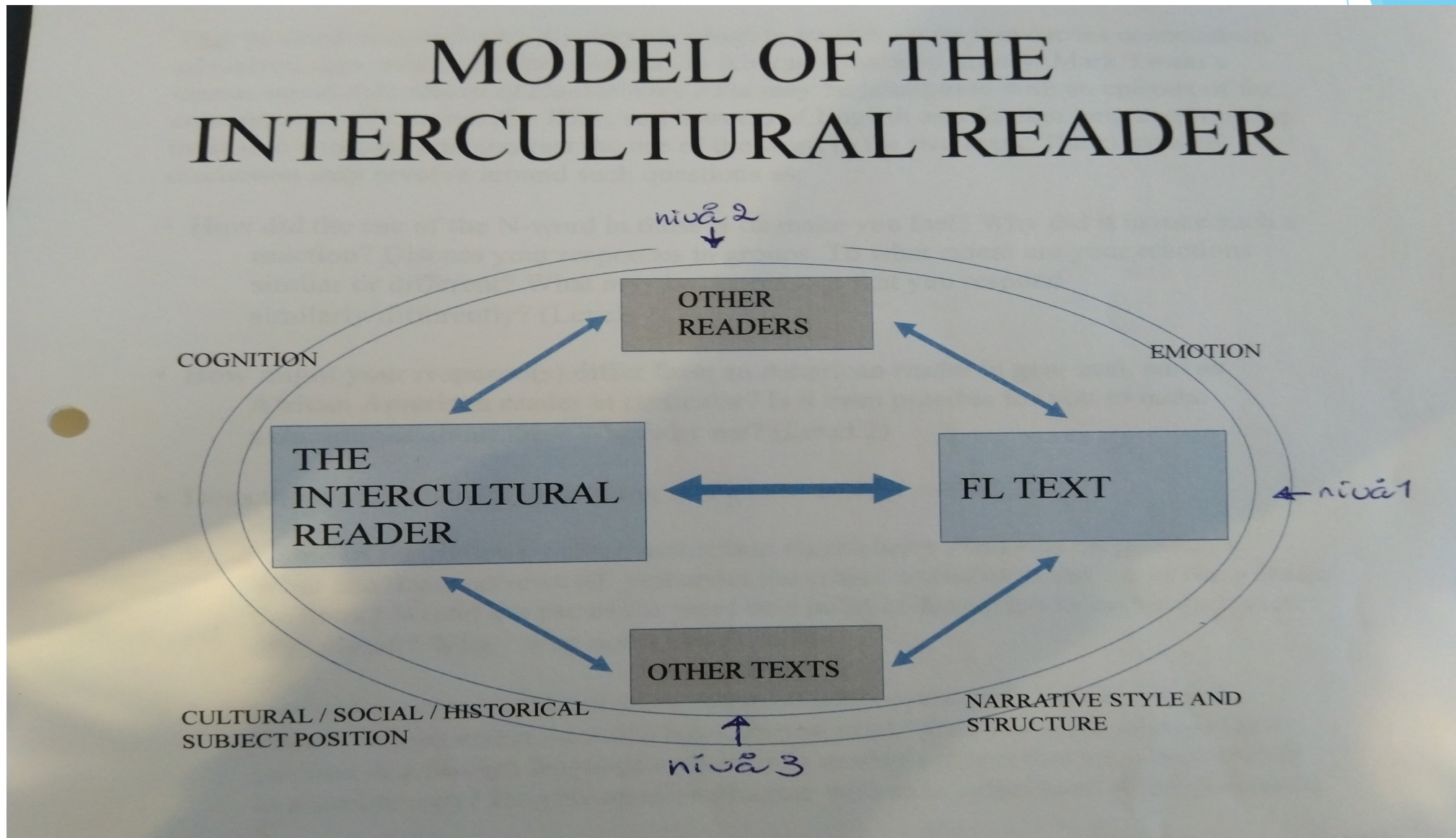

Intercultural dialogue

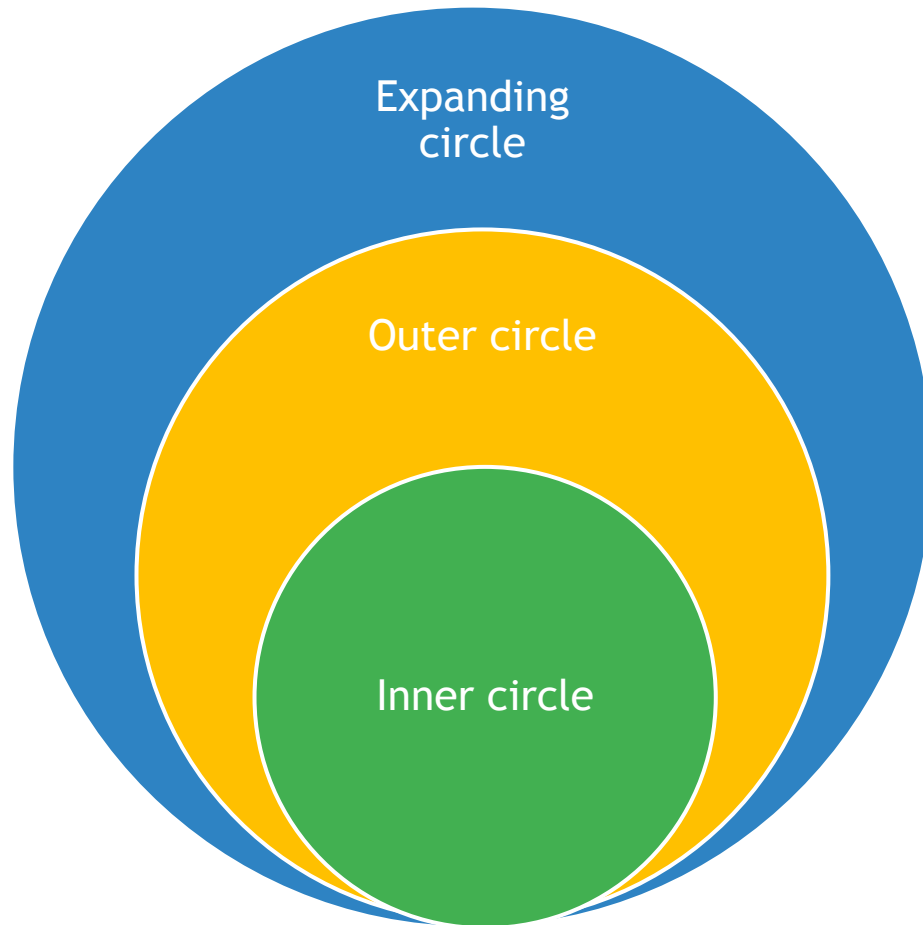
- ▶ «an open exchange of views, on the basis of mutual understanding and respect, between individuals or groups who perceive themselves as having different cultural affiliations from each other» (Council of Europe)

Hild Hoff: The Intercultural reader: DIALOG

The new «expanding circle»: a new layer added to reading literature

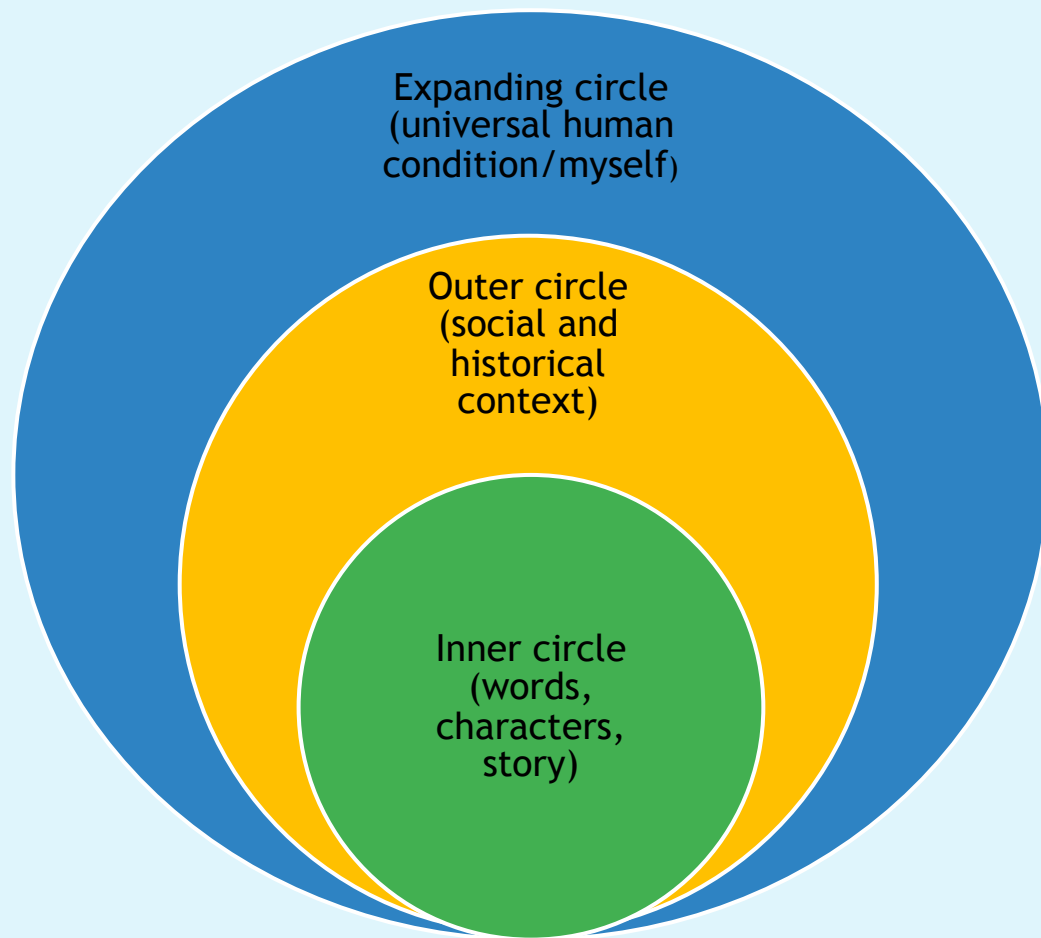

Expanding circle: what does the text say about the universal human condition? What can I learn about myself by reading this text?

Outer circle: what does a text tell us about culture and society in the English speaking world?

Inner circle: what happens in the story-traditional text analysis. Understand words, characters, themes etc

Snakk i grupper/par:

- ▶ Hva var den siste litterære teksten du brukte med elever?
- ▶ Hva gikk bra og hva gikk dårlig i arbeidet med denne teksten?
- ▶ Hvordan vil «sirkelteorien» eventuelt endre på din litteraturundervisning?
- ▶ Er det i det hele tatt mulig å gjennom møte med «det andre» lære noe om seg selv?

2: Utforske tabuer og utforske «å bli gammel» gjennom litteratur

Opplegg med novellen «The Custom» av Charlie Patsauq

“The Custom” by Charlie Patsauq

“The old man was becoming useless to his
sons”...

Fra Haugen et.al. 2012. *Targets*. Oslo:
Aschehoug

SAUQ is Inuit. He was in high school in 1974 when he wrote this story about what
generations sometimes had to pay to survive.

CHARLIE PATSAUQ

The Custom

The old man was becoming useless to his sons. He was now becoming a burden to them. Just an old man, another mouth to feed. The old man was slowly starving, this was the time of famine for the Inuit. The hunters were now deciding where to go. The old man knew it was up to his sons whether or not he was to be left behind. There were many reasons for him to be abandoned when he moved as was the custom when old people became useless. Recently when other people began to talk of moving to new hunting grounds, his sons became less talkative, the old man knew they were thinking about, abandon or take him? It was time to move. There were few dogs, the majority of the dogs had died of starvation. The dead dogs had been fed to the other dogs to keep them alive. The people, too, had eaten the dead dogs in order to stay alive. It was time to move. The sons loaded their sled with the old man. Then they came inside the igloo and sat beside

The old man spoke first, “Father, we love and respect you very much. We will not leave you behind. We would unhesitatingly stay with you but the people need us. Many people are dying from this great hunger, so the people need us to live. Please understand, father.”

The old man had been anticipating this. Leave me behind, said the old man.

The older son, “how do you want to die? Do you want to die by my harpoon or should I leave you behind to starve to death?”

The old man, my dear sons, I command you to do it.”

The old man slowly went up and put a hole in the top of the igloo and a skin rope through it. They formed a noose and put it on the old man's neck after they had let him stand on a snow block a few feet high from the ground. Neither of the sons could bring themselves to kick the block away. Then the younger son brought up his

courage. “I will kick the block away and leave my brother. His brother left the igloo and went out to hunt.”

The son said to his father, “Please understand, father.”

“There is nothing to forgive.”

The younger son started crying and the old man's feet. His father now on his knees crying opened his arms to the rest of the people who had gathered.

The people understood what the brothers were doing.

The brothers leading the people to the new hunting grounds.

comfort/truste/trøyste
grief/sorg

Hvordan jobbe med litteratur... «The Custom»

- a) Read “The Custom” by Charlie Patsauq. Answer questions. Do some research to learn more about culture and social context of Inuits.
 - b) Inspired by what “The Custom” says about “getting old”, prepare questions for an (anonymous) interview with your grandmother or grandfather or another old person you know.
 - c) Based on the interview, write a text about getting old. To what extent do old people in Norway feel useless?
- 1. Etter oppg a) vil elevene føle seg fremmedgjort overfor Inuitter, og tenke at de er primitive og dumme. De vil få negative følelser.
 - 2. Etter oppg b) og c) vil elevene finne ut at å bli gammel i Norge ikke alltid er så lett, og at man også her kan føle seg overflødig. **De vil oppleve et møte mellom ung og gammel**, og muligens vil intervjuet med en eldre person gi et nytt perspektiv til teksten «The Custom» og Inuitter.

Interessante sitater...

- ▶ «det inuittene gjorde var forståelig og logisk», «de er en kultur som setter respekt høyt», «de har en interessant kultur»
- ▶ «I'm 85 years old and I feel weird»
- ▶ «Age is just a number, and the only thing that stops me from doing what I want, is myself. So, be the person you want to be, regardless of the number on your birthday cake»
- ▶ “accept yourself, and don't let others do it for you”
- ▶ “enjoy every second of your life, it doesn't last forever”
- ▶ “material things are not important; what counts is relationships”

Elevtekst med interessante refleksjoner

Before

- ▶ Her life seems *boring*
- ▶ *I could never imagine* a life without an education where your days consist of taking care of other people
- ▶ *It is strange* to me...
- ▶ I have always thought of getting old as something *boring and negative*

shutterstock · 75853696

Now

- ▶ It got me thinking, maybe it is not your age that decides if you are old, *maybe it is your mindset*
- ▶ *She seems happy* about her life choices
- ▶ You can have an old body with *whatever mindset you want*
- ▶ *Life doesn't stop when you stop working, and you can choose* what it is going to look like

Snakk i par/grupper:

I hvilken grad fikk elevene ny innsikt i det å bli gammel gjennom å lese «The Custom»?

I hvilken grad tror du elevene fikk nytt syn på å bli gammel gjennom å intervju besteforeldrene?

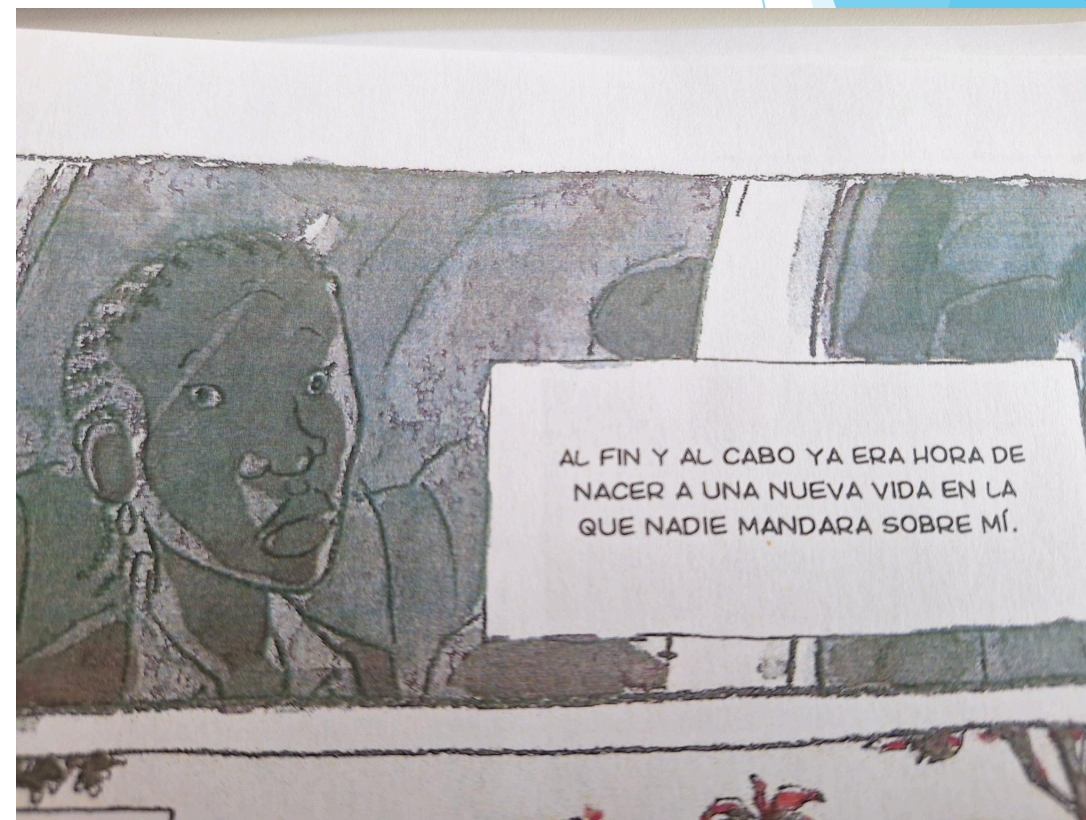
Teksten «The Custom» kan oppfattes som meget kontroversiell og kan tolkes som påstander om «aktiv dødshjelp» eller at «eldre er unyttige». Hva føler du om å bruke denne typen tekster med elever? Burde vi «skåne» dem for slikt, eller bør vi «utsette» dem for kontroverser?

Hvilke utfordringer kan knyttes til utforsking av tabuer i klasserommet?

3:Fiksjon for å utforske følelser og den virkelige verden.

Hvordan og hvorfor gi rom for at elevene utforsker sine egne følelser gjennom litteraturen?

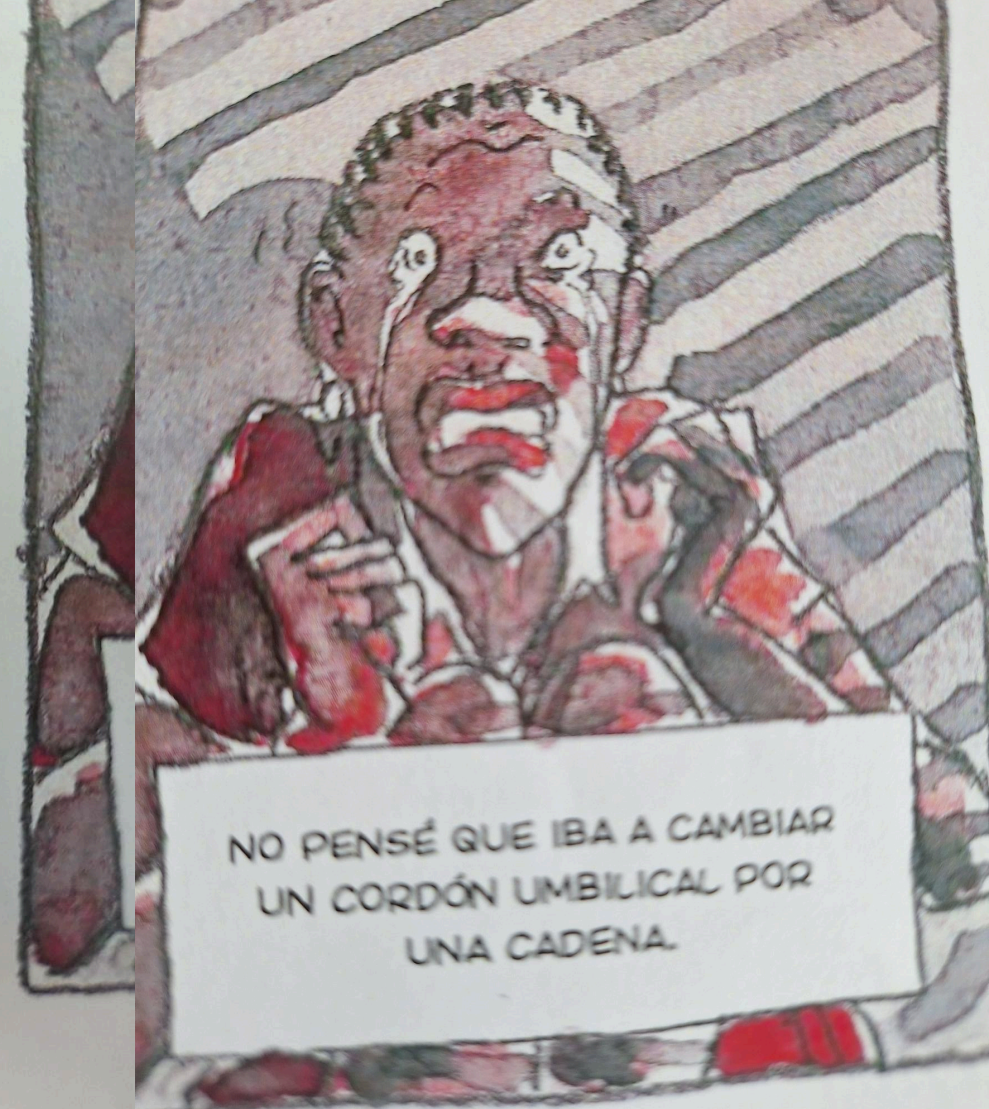
Asylum av Javier de Isusi (2021)

MI NOMBRE ES AINA, QUE EN
YORUBA SIGNIFICA NIÑA QUE NACE
CON EL CORDÓN UMBILICAL EN
TORNO AL CUELLO.

NO PENSÉ QUE IBA A CAMBIAR
UN CORDÓN UMBILICAL POR
UNA CADENA.

“Reisen til Europa var noe helt
annet enn forventet...”

Opplegg med litteratur spansk II, Vg2

Første økt (2 x 45 min)

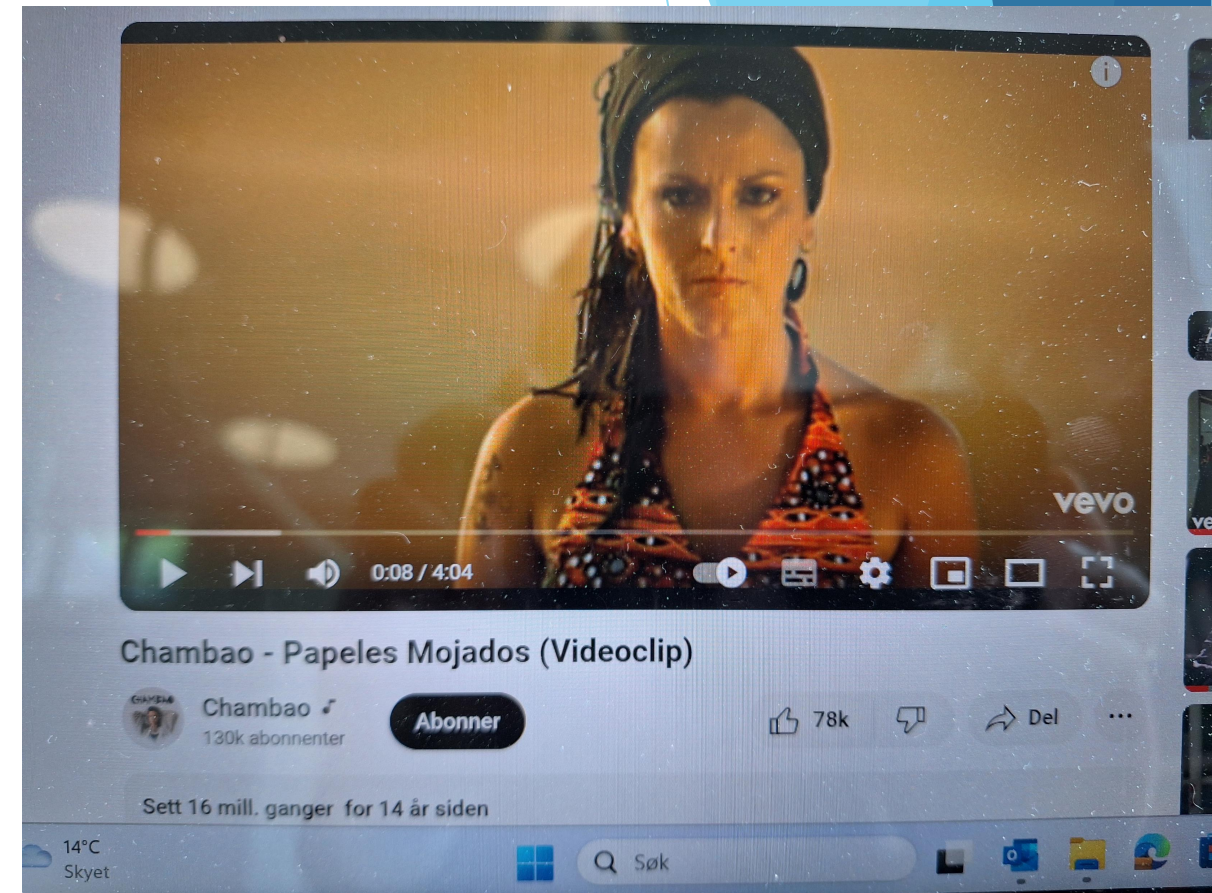
- ▶ Snakke om reise - hvor har du vært, hvor skal du reise
- ▶ Reisekort-beskriv hva du ser og hva du vil gjøre på dette stedet
- ▶ Hva ville være annerledes med en ferietur vs en «reise» som er en flukt? (samtale i gr)
- ▶ Papeles mojados- lytt og forstå sang

Andre økt (2 x 45 min)

- ▶ Utdrag av tegneserie- lese og forstå
- ▶ Svare på forståelsesspørsmål
- ▶ (skrive tekst som reaksjon)
- ▶ Spørreundersøkelse- hva fikk du utav dette

Papeles mojados» de Chambao (spansk artist)

- ▶ Historien om gode folk som drukner sine sorger i lys av et stearinlys...
- ▶ Redselen lyser i øynene deres
- ▶ Havet begynner å gråte...
- ▶ Mange kommer aldri frem og drømmene drukner. Våte papirer, papirer uten eiere...

Viktigheten av følelser...

Tune inn med følelsene...

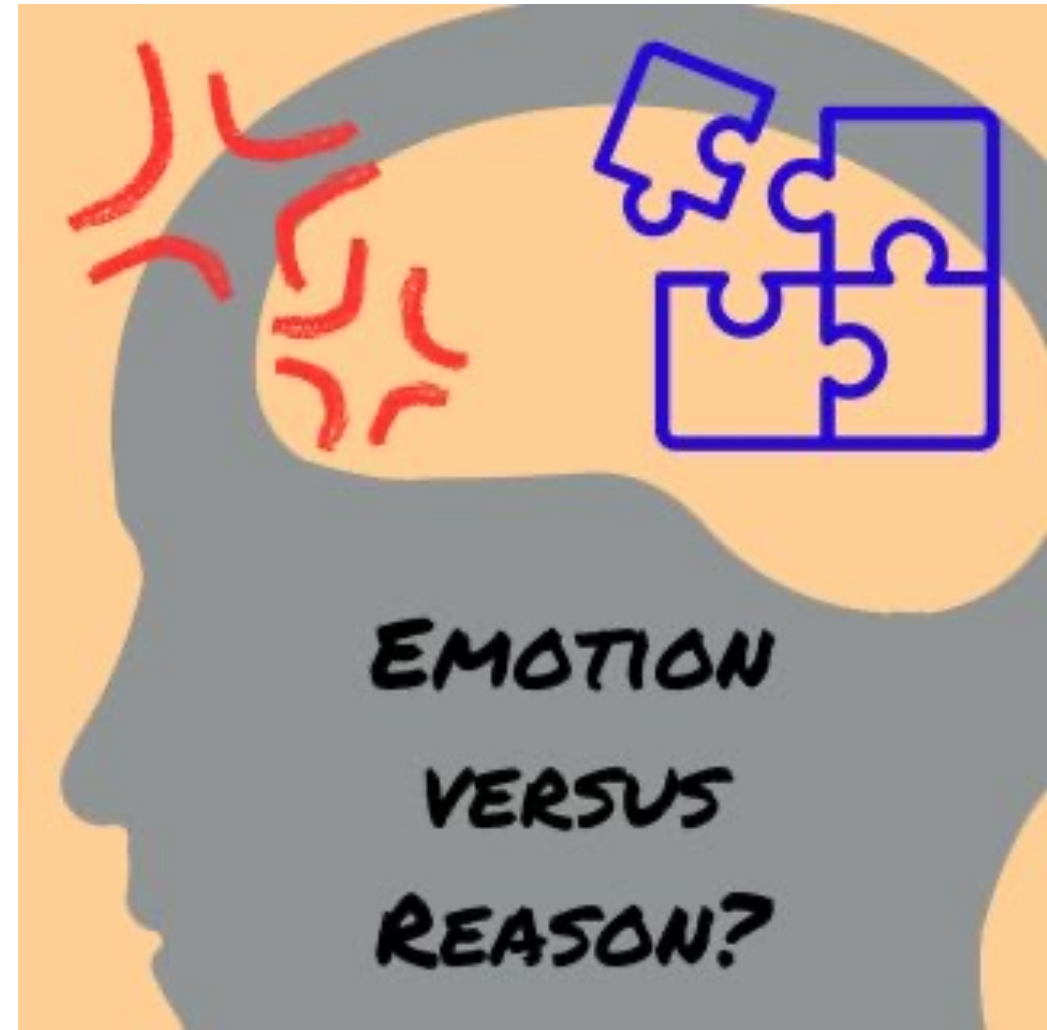
- ▶ Forberede lesingen- ta elevene på en «reise» fra der de er til et nytt sted gjennom teksten
- ▶ Gøy, morsom ferietur → melankolsk sang om immigrasjon → tragisk og skremmende flukthistorie

Hva føler elevene:

- ▶ «jeg føler meg opplyst, men også småsint og sjokka»
- ▶ «jeg ble overrasket, trist og irritert»
- ▶ «jeg kjenner på sinne; det var en uhyggelig historie»
- ▶ «jeg føler medynk og empati for flyktninger»

Hvorfor hjelper fiksjon elever å forstå virkeligheten?

- ▶ Vi er både emosjonelle og rasjonelle vesener
- ▶ Vi må ta med begge perspektiver og gi elevene rom til å møte teksten med sine følelser
- ▶ Emosjoner er essensielt for at den tekst skal oppleves som relevant og skape engasjement
- ▶ Tanken om at “det kunne vært meg” skaper forståelse og motivasjon på et dypere nivå enn å lese tall i statistikk.

Opplevelsen av virkelighet

- ▶ «Slike tekster gir et annet perspektiv på situasjonene enn det vi leser i nyhetene. Det er disse tekstene som får meg til å realisere at det er ekte individer akkurat slik som meg som må gjennom helt syke situasjoner. Jeg føler meg alltid mer rørt da jeg leser slike tekster, enn om jeg hadde lest dette i en avis»

A pair of black-rimmed glasses is resting on an open book. A red bookmark is visible in the book. The background is a blurred blue and white geometric pattern.

Snakk i par/grupper:

- ▶ Er du enig i påstanden om at «litteratur viser kompleksiteten i den virkelige verden»? Hvorfor/hvorfor ikke?
- ▶ Hvordan vil du jobbe med litteratur med elevene fremover? Har du noen gode ideer?
- ▶ Hvordan kan vi overkomme språklige hindringer som at autentiske litterære tekster ofte er altfor vanskelige for elevenes språklige nivå i fremmedspråk?
- ▶ Hvordan kan vi legge til rette for at elevene skal få møte teksten med sine følelser, samtidig som de «beveger seg til et annet sted»?

Mine tekster:

- ▶ «Rolleforvirring i læreryrket»
https://issuu.com/lektorbladet/docs/lektorbladet_0622
- ▶ «Hva gjør vi med hunden i klasserommet?»
https://issuu.com/lektorbladet/docs/lektorbladet_5_2023
- ▶ «Hvilke briller har du?»
https://issuu.com/lektorbladet/docs/lektorbladet_4_2024/20

Kilder:

- ▶ Council of Europe [ES140022_Premis 022716 GBR 2508 Competences for democratic culture Web 16x24.pdf \(coe.int\)](#)
- ▶ Eide, Liv & Halvorsen, Øivind Wiik. 2020. "Verdensborgeridealet i norsk og fremmedspråk" tilgjengelig i Ulvik, Helleve & Roness (red). 2020. *Skolens Betydning*. Bergen: Fagbokforlaget
- ▶ Garcia, David Fernández et.al. 2017. *Pasiones*. Oslo: Aschehoug
- ▶ Hoff, H. (2016). From 'Intercultural Speaker' to 'Intercultural Reader': A Proposal to Reconceptualize Intercultural Communicative Competence Through a Focus on Literary Reading. I F. & Dervin, *Intercultural Competence in Education: Alternative Approaches for Different Times* (pp.51-71) (ss. 51-71). London: Palgrave Macmillan.
- ▶ Hoff, H. (2017). Fostering the "Intercultural Reader"? An Empirical Study of Socio-Cultural Approaches to EFL Literature. *Scandinavian Journal of Educational Research*, ss. 1-22.
- ▶ Isusi, Javier de. 2021. *Asylum*. Spania: CEAR Astiberri
- ▶ Iversen, L. L. (2015). «Uenighetsfellesskap-en inkluderende innfallsvinkel til medborgerskap». *Særtrykk fra Dembra-publikasjon nr 1*, 15.
- ▶ *Merriam Webster Dictionnary* . (2022). Retrieved from Merriam Webster: <https://www.merriam-webster.com/>
- ▶ Patsauq, C. (2015). "The Custom". Gjengitt i Balsvik. et.al, *Targets* (ss. 217-219). Oslo: Aschehoug.

Kilder (bilder):

- ▶ American coffee: <https://www.shutterstock.com/search/american+flag+coffee> (jan 2022)
- ▶ British tea: <https://www.independent.co.uk/life-style/food-and-drink/news/history-of-tea-in-the-uk-google-doodle-today-a7324506.html> (jan 2022)
- ▶ Crystal: Three circles of English: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kachru%27s_three_circles_of_English.svg (Jan 2022)
- ▶ Meeting: <https://www.thebalancesmb.com/simple-steps-for-planning-meetings-4105855> (jan 2022)